



Διάλεξη 3^η

Κυριάκος Κυριαζόπουλος,
Επίκουρος Καθηγητής
Τμήμα Νομικής ΑΠΘ



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

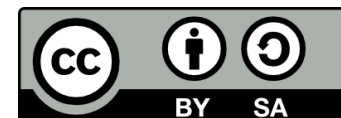


ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ



Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.



Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.



Περιεχόμενα ενότητας

1. Οι νόμοι 1700/1987 και 1811/1988 για τη ρύθμιση της εκκλησιαστικής περιουσίας και οι διαμάχες γύρω από αυτούς



Σκοποί ενότητας

1. Η ανάλυση των νόμων 1700/1987 και 1811/1988 για τη ρύθμιση της εκκλησιαστικής περιουσίας και η αντιπαράθεση εκκλησίας – κράτους γύρω από αυτούς.



Διαχείριση Ακινήτων Ιερών Μονών

- Σε εκτέλεση των διατάξεων, το προαναφερθέν α. του τέλους της 2^{ης} διάλεξης, εκδόθηκαν:
 1. Το Προεδρικό Διάταγμα 1/5.3.1932, και
 2. Το Βασιλικό Διάταγμα της 12/23.02.1948που αφορούν αντίστοιχα στην εκμίσθωση και την εκποίηση της διατηρητέας μοναστηριακής περιουσίας υπό το καθεστώς του νομοθετικού διατάγματος 126/1969 .
- Οι αρμοδιότητες του ΟΔΕΠ που μέχρι τότε περιορίζονταν στη διαχείριση μόνον της εκπονητέας περιουσίας επεκτάθηκαν και στη διατηρητέα.
- Οι κανονιστικές διατάξεις 3 και 4 του 1969 που εκδόθηκαν με νομοθετική εξουσιοδότηση του νομοθετικού διατάγματος 126/1969 και αφορούσαν στην εκμίσθωση και εκποίηση αντίστοιχα της καθ' όλου εκκλησιαστικής περιουσίας κάλυπταν και ολόκληρη τη μοναστηριακή περιουσία και κατά συνέπεια κατέργησαν τις διατάξεις των προαναφερόμενων εκτελεστικών διαταγμάτων.



Νέος Καταστατικός Χάρτης

- Μετά τη θέση όμως σε ισχύ του νέου καταστατικού χάρτη, ο ΟΔΕΠ περιορίστηκε πάλι με ρητή διάταξη, α. 46 § 5 νόμου 590/1977 στη διοίκηση τα της ρευστοποιητέας μόνο περιουσίας .
- Γι' αυτό οι κανονιστικές διατάξεις 3 και 4 του 1969 δεν είναι εφαρμόσιμες στις εκμισθώσεις και εκποιήσεις της διατηρητέας μοναστηριακής περιουσίας.
- Μέχρι να εκδοθούν οι κανονιστικές πράξεις που προβλέπονται από το α. 46, § 2 ν. 590/1977 υπάρχει νομοθετικό κενό αφού το προεδρικό διάταγμα της 1/5.3.1932 και το βασιλικό διάταγμα τις 12/23.02.1948 δε μπορεί να επιβίωσαν των κανονιστικών διατάξεων 3 και 4 του 1969 που ρύθμιζαν τα ίδια θέματα.
- Η νομολογία για να καλύψει το κενό κατέφυγε στην κατασκευή ότι τα διατάγματα του 1932 και του 1948 ουδέποτε καταργήθηκαν και συνεπώς εξακολουθούν να εφαρμόζονται στα θέματα εκμισθώσεων και εκποιήσεων αντίστοιχα της διατηρητέας περιουσίας των μονών.



Νόμοι 1700/1987 και 1811/1988

Το καθεστώς της ακίνητης μοναστηριακής περιουσίας καθορίζουν καταλυτικά 3 νομοθετικές ρυθμίσεις:

Ο νόμος 1700/1987, ο νόμος 1811/1988, μαζί με την εμπεριεχόμενη σύμβαση και το α. 55 του νόμου 2413/1996, που υπήρξε καρπός της νικηφόρας μάχης που έδωσαν στο ακροατήριο του ευρωπαϊκού δικαστηρίου 8 ιστορικές μονές, που δεν αποδέχθηκαν ούτε την επέμβαση της πολιτείας στην περιουσία τους με το νόμο 1700/1987, ούτε το συμβιβαστικό αποτέλεσμα του νόμου 1811/1988.



Η φιλοσοφία του ν. 1700/1987

- α. 1: όλη η μοναστηριακή περιουσία διατηρητέα και εκποιητέα θα περιέρχονταν στη διοίκηση, διαχείριση και εκπροσώπηση του ΟΔΕΠ, όπως ο νόμος αυτός καθόριζε τη διοίκησή του, στην οποία την πλειοψηφία θα είχαν οι εκπρόσωποι της πολιτείας.
- α. 2: Ο ΟΔΕΠ θα είχε τη δυνατότητα να παραχωρεί στη χρήση της μοναστηριακής περιουσίας, πλην της αστικής, σε γεωργοκτηνοτροφικούς συνεταιρισμούς ή άλλους παρόμοιους φορείς για εκμετάλλευση. Επιπλέον θα είχε τη δυνατότητα να μεταβιβάσει με σύμβαση στο δημόσιο μέσα σε ένα εξάμηνο την ανωτέρω περιουσία.



Η φιλοσοφία του ν. 1700/1987 (2)

- Αν δε γινόταν αυτή η μεταβίβαση τότε όσα αγροτικά ή δασικά ακίνητα νέμονταν ή κατείχαν οι μονές θα θεωρείτο ότι ανήκουν στη κυριότητα του δημοσίου.
- Με την καθιέρωση αυτού του τεκμηρίου το ελληνικό δημόσιο προέβη ουσιαστικά στη μετακίνηση της μοναστηριακής περιουσίας στην κυριότητά του.
- Το τεκμήριο αυτό διατυπώθηκε φαινομενικά ως μαχητό, αλλά στην ουσία ήταν αμάχητο για τη συντριπτική πλειοψηφία των μονών και για το σημαντικότερο μέρος της περιουσίας τους.



Το τέχνασμα του νομοθέτη

- Έφερε στα μέτρα της πολιτείας και σε βάρος των ιερών μονών την έννοια του νόμιμου τίτλου που έπρεπε να κατέχουν οι τελευταίες για ν' ανταποδείξουν την κυριότητά τους και να καταρρίψουν το παραπάνω τεκμήριο.
- Η αρχαιότερη και σημαντικότερη μοναστηριακή περιουσία είναι αυτή που αποκτήθηκε στο πέρασμα των αιώνων με χρησικτησία είτε με κατάληψη από τους αρχαίους μοναχούς και αξιοποίηση των γαιών είτε με δωρεές βασιλέων και αρχόντων και απλών πιστών, και γι' αυτό δε διέθεταν έγγραφο τίτλο ιδιοκτησίας.
- Η χρησικτησία είναι κατά τον αστικό κώδικα (α.1041, 1045) τίτλος κυριότητας ισόκυρος και ισοδύναμος με τους λοιπούς.
- Ο νομοθέτης διατύπωσε τη δυνατότητα καταρρίψεως του ανωτέρου τεκμηρίου με τέτοιο τρόπο ώστε να αποκλείεται η επίκληση και απόδειξη από τις μονές της χρησικτησίας ως τρόπου κτήσεως κυριότητάς τους με περαιτέρω αποτέλεσμα την περιέλευση κατά πλάσμα δικαίου της κυριότητας των ακινήτων αυτών στην κυριότητα του δημοσίου.



Το τέχνασμα του νομοθέτη (2)

Με την καθιέρωση του παραπάνω τεκμηρίου κυριότητας υπέρ του εαυτού της η πολιτεία απένειμε μόνη της δικαιοσύνη δια παρακάμψεως των αρμόδιων δικαιοδοτικών οργάνων δηλαδή των πολιτικών δικαστηρίων. Περιορίσε τα δικαιώματα κυριότητας των ιερών μονών στα ακίνητα που η κυριότητα τους:

1. προκύπτει από το νόμιμο τίτλο κυριότητας, προγενέστερο της ημέρας κατάθεσης του σχεδίου, που ήδη έχει μεταγραφεί ή θα μεταγραφεί μέσα σε αποκλειστική προθεσμία 6 μηνών από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού.
2. έχει αναγνωριστεί με διάταξη νόμου ή με αμετάκλητη δικαστική απόφαση έναντι του δημοσίου.



Το τέχνασμα του νομοθέτη (3)

- Στένεψε αυθαίρετα τόσο την έννοια των τίτλων, δηλαδή των τρόπων που προσπορίζουν κυριότητα θεωρώντας εκτός από την αναγνώριση με δικαστικές αποφάσεις το δεδικασμένο το οποίο έτσι κι αλλιώς δε θα μπορούσε να αποφύγει ότι παραδεκτοί τρόποι κτήσεως είναι μόνον όσοι αποδεικνύονται από νόμιμο τίτλο κυριότητας, προγενέστερο της ημέρας κατάθεσης του σχεδίου που ήδη έχει μεταγραφεί ή θα μεταγραφεί μέσα σε αποκλειστική προθεσμία έξι μηνών από την έναρξη ισχύος του νόμου.
- Ο νομοθέτης παραβλέποντας τα προαναφερόμενα άρθρα, αυτονόητα για τη φύση και την ισοτιμία των τίτλων κυριότητας, κατήργησε αναδρομικά κεκτημένα, με νόμιμο τρόπο εμπράγματα δικαιώματα, κυριότητες δηλαδή, που είχαν μέχρι τότε αποκτηθεί από τις ιερές μονές με βάση πρωτότυπους τρόπους κτήσης κυριότητας και κυρίως με χρησικτησία.
- Το γεγονός αυτό ισοδυναμούσε με δήμευση χωρίς προηγούμενη αποζημίωση.



Συμβιβαστική λύση

- Η νομική αυθαιρεσία ήταν έκδηλη, ωστόσο το ΣτΕ στο οποίο προσέφυγε η εκκλησία της Ελλάδος και κάποιες ιερές μονές για να δικαιωθούν δεν τις δικαίωσε: το ακυρωτικό δικαστήριο εξέδωσε την υπ' αριθμόν 5057/1987 απόφασή του κατά πλειοψηφία και συντάχθηκε με τις θέσεις του δημοσίου.
- Η εκκλησία εγκατέλειψε τον δικαστικό αγώνα και ήρθε σε συμβιβαστική συμφωνία με το ελληνικό δημόσιο που κυρώθηκε αργότερα με το νόμο 1811/1988.



Σύμβαση δημοσίου-Ιεράς Συνόδου

- Στις 11/5/1988 συνάφθηκε σύμβαση μεταξύ ελληνικού δημοσίου και της διαρκούς ιεράς συνόδου που εκπροσωπούσε 149 μονές.
- Με τη σύμβαση οι μονές παραχωρούσαν στο δημόσιο δασική και αγροτολιβαδική περιουσία, κρατώντας ένα μικρό μέρος, είτε για περιβαλλοντολογική προστασία του κτηριακού συγκροτήματος της μονής είτε για αυτοκαλλιέργεια.
- Από τη σύμβαση εξαιρέθηκαν τα ακίνητα για τα οποία οι μονές:
 1. διέθεταν τίτλο με την έννοια του α. 3, § 1B του ν. 1700/1987
 2. απέκτησαν με νόμιμους τίτλους δωρεάς, διαθήκης, κληρονομίας, ή κληροδοσίας.



Σύμβαση δημοσίου-Ιεράς Συνόδου (2)

Η σύμβαση αυτή κυρώθηκε με το νόμο 1811/1988 που περαιτέρω όριζε και τα εξής:

- η διοίκηση και διαχείριση της αστικής περιουσίας των μη συμβεβλημένων μονών περιέρχεται στη διαρκή ιερά σύνοδο ενώ για τη λοιπή περιουσία τους θα ισχύουν οι διατάξεις του νόμου 1700/1987 α. 2, § 3.
- καταργήθηκε ο ΟΔΕΠ (α. 3 της σύμβασης). Αναφορικά με τις συμβαλλόμενες μονές ορίστηκε ότι την αστική περιουσία και την αγροτολιβαδική που θα απέμενε στην κυριότητά τους θα διοικεί και θα διαχειρίζεται:
 1. εκείνη που στο παρελθόν ήταν χαρακτηρισμένη ως διατηρητέα η ίδια η μονή
 2. εκείνη που στο παρελθόν ήταν χαρακτηρισμένη ως ρευστοποιητέα, η εκκλησία της Ελλάδος, η οποία για την περίπτωση αυτή ακριβώς προβλέφθηκε ότι υπεισέρχεται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του καταργημένου ΟΔΕΠ οιονεί καθολική διαδοχή *ex lege*.



Προσφυγή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

- Πρόκειται για την από 9/12/1994 απόφαση: υπόθεση 10/1993/405/403-484 Ιερές μονές κατά Ελλάδα.
- Όσες μονές δεν συμβλήθηκαν βρέθηκαν όμηροι του τεκμηρίου του νόμου 1700/1987. Το δικαστήριο δικαίωσε από τις προσφεύγουσες ιερές μονές εκείνες που δεν είχαν συμβληθεί.
- Το ΕΔΑΔ έκρινε αφενός ότι με την καθιέρωση του τεκμηρίου υπήρξε παραβίαση του α. 1, § 1 του 1^{ου} πρόσθετου πρωτοκόλλου της ευρωπαϊκής σύμβασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αφετέρου ότι η καθαίρεση από τις μονές της εξουσίας διοικήσεως, διαχειρίσεως, εκπροσωπήσεως και ανάθεσής της σε τρίτον συνιστά προσβολή του α. 6 § 1 ΕΣΔΑ και ουσιαστικά ισοδυναμεί με στέρηση δικαιώματος προσφυγής σε δικαστήριο.



Άρθρο 1

Το ευρωπαϊκό δικαστήριο ανθρωπίνων δικαιωμάτων δέχθηκε ότι σύμφωνα με την ομολογία του το α. 1 που εγγυάται κατ' ουσία το ιδιοκτησιακό δικαίωμα περιέχει τρεις κανόνες:

1. Το δικαίωμα στην ειρηνική απόλαυση της περιουσίας.
2. Την παραβίαση του δικαιώματος ιδιοκτησίας, και θέτει ορισμένες προϋποθέσεις σ' αυτήν.
3. Τα συμβαλλόμενα κράτη δικαιούνται μεταξύ άλλων να ελέγχουν τη χρήση της ιδιοκτησίας σύμφωνα με το γενικό συμφέρον.



Διατάξεις του ν. 1700/1987

- Το ελληνικό δημόσιο έχει υποστηρίξει ότι οι διατάξεις του νόμου 1700/1987 δεν αποστερούσαν από τις ιερές μονές τα ιδιοκτησιακά τους δικαιώματα, διότι η διάταξη του α. 3 § 1 δημιούργησε ένα απλό μαχητό τεκμήριο, δια της αποδείξεως του εναντίου ενώπιον των δικαστηρίων.
- Το δημόσιο παραλείπει ότι η ανταπόδειξη έπρεπε να γίνει αποκλειστικά με έγγραφους και μετεγγραμμένους τίτλους, τρόπος που στερούσε από τις ιερές μονές τη δυνατότητα να διεκδικήσουν την κυριότητά τους στα ακίνητα τα οποία νόμιμα είχαν αποκτήσει με χρησικτησία.



Άρθρο 3

Το α. 3, § 1^A, σε συνδυασμό με το α. 1, § 1, αποστερεί τις ιερές μονές από τη δυνατότητα να στηριχθούν σε όλους τους τρόπους κτήσεως κυριότητας, που προβλέπονται από το ελληνικό δίκαιο, με τους οποίους πιθανώς οι αιτούσες ιερές μονές απέκτησαν την περιουσία τους, περιλαμβανομένης της χρησικτησίας και ακόμη μιας αμετάκλητης δικαστικής αποφάσεως σε βάρος ενός ιδιώτη.



Ιδιαιτερότητες του ζητήματος

- Δεν είναι εφικτό για το δικαστήριο να καθορίσει από μόνο του ποιες από τις επίδικες εκτάσεις γης μπορούν να θεωρηθούν κατά το ελληνικό δίκαιο ότι ανήκουν στην πραγματικότητα στο δημόσιο.
- Οι ιερές μονές που είναι αρχαίοι, ιδρυτικοί οργανισμοί της εκκλησίας της Ελλάδος και ιδρύθηκαν πολύ πριν να δημιουργηθεί το ελληνικό κράτος, έχουν ανά τους αιώνες συσσωρεύσει σημαντική ακίνητη περιουσία.
- Δεν υπάρχει κτηματολόγιο στην Ελλάδα και ήταν αδύνατο να γίνει μεταγραφή των τίτλων προ του 1856 και μεταγραφή κληροδοσιών και κληρονομιών προ του 1946.



Στέρση δικαιώματος προσφυγής

Σύμφωνα με το α. 1, § 1 του νόμου 1700/1987 κατά την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού περιέρχεται αυτοδικαίως στον ΟΔΕΠ η αποκλειστική διοίκηση, διαχείριση και εκπροσώπηση ολόκληρης της ακίνητης περιουσίας των ιερών μονών, είτε αυτή ανήκει, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία στη διατηρητέα ή διατηρούμενη, είτε στην εκπονητέα ή ρευστοποιητέα περιουσία.



Άρθρο 6

Οι ιερές μονές ισχυρίστηκαν ενώπιον του ευρωπαϊκού δικαστηρίου δικαιωμάτων του ανθρώπου ότι η ανωτέρω διάταξη παραβιάζει το α. 6, § 1 της ευρωπαϊκής σύμβασης δικαιωμάτων του ανθρώπου διότι αναθέτοντας τη διοίκηση, διαχείριση και εκπροσώπηση τους αναφορικά με την ακίνητη περιουσία τους σε τρίτο πρόσωπο, τον ΟΔΕΠ, στερούσαν το δικαίωμα να προσφεύγουν σε δικαστήριο για να κρίνει κάθε διαφορά σχετική με την διοίκηση και τη διαχείριση της περιουσίας τους.



Άρθρο 6(2)

«Δικαίωμα στη Χρήση και Απονομή Δικαιοσύνης» ορίζει:

Παράγραφος 1: Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως, δημοσία και εντός λογικής προθεσμίας υπό ανεξαρτήτου και αμερολήπτου δικαστηρίου, νομίμως λειτουργούντος, το οποίον θα αποφασίση είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως, είτε επί του βασίμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως. Η απόφασις δέον να εκδοθή δημοσία, η είσοδος όμως εις την αίθουσαν των συνεδριάσεων δύναται να απαγορευθή εις τον τύπον και το κοινόν καθ' όλην ή μέρος της διαρκείας της δίκης προς το συμφέρον της ηθικής, της δημοσίας τάξεως ή της εθνικής ασφαλείας εν δημοκρατική κοινωνία, όταν τούτο ενδείκνυται υπό των συμφερόντων των ανηλίκων ή της ιδιωτικής ζωής των διαδίκων, ή εν τω κρινομένω υπό του Δικαστηρίου ως απολύτως αναγκαίου μέτρω, όταν υπό ειδικάς συνθήκας η δημοσιότης θα ηδύνατο να παραβλάψη τα συμφέροντα της δικαιοσύνης.



Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων εξέταζε την υπόθεση και ετοίμαζε έκθεση προς το δικαστήριο, η οποία θα υποβαλλόταν όταν θα έκρινε την υπόθεση.
- Έκρινε ότι το σύστημα που υιοθετήθηκε, η εν τέλει κατάργηση του ΟΔΕΠ και η ανάληψη της διοικήσεως και διαχειρίσεως της μοναστηριακής περιουσίας απ' το νομικό πρόσωπο της εκκλησίας της Ελλάδος ήταν δικαιολογημένο.



Ιερές Μονές κατά Ελλάδα

Η ελληνική κυβέρνηση στην υπόθεση ιερές μονές κατά Ελλάδα είχε υποβάλλει ένσταση απαραδέκτου των προσφυγών των 8 προσελθουσών ιερών μονών κατά της Ελλάδας, διότι το ελληνικό κράτος υποστήριζε ότι οι ιερές μονές είναι κυβερνητικές οργανώσεις, γιατί είναι ΝΠΔΔ, επομένως εντάσσονται στην αρχική πυραμίδα του κράτους, δηλαδή στο ευρύτερο δημόσιο. Δεν είναι ΜΚΟ και άρα οι προσφυγές τους θα έπρεπε να πορευθούν ως απαράδεκτες.



Ένσταση απαραδέκτου

- Το ΕΔΑΔ απέρριψε την ένσταση αυτή απαραδέκτου και έκρινε ότι οι ιερές μονές παρότι ΝΠΔΔ, δεν ασκούν σκοπούς δημόσιας διοίκησης και γι' αυτό δεν εντάσσονται στο ευρύτερο δημόσιο.
- Η απόκτηση από το νόμο σε αυτές ΝΠΔΔ αποβλέπει αποκλειστικώς στην εξασφάλιση μεγαλύτερης προστασίας, δηλαδή στην απόλαυση των προνομίων των ΝΠΔΔ εν γένει από τις ιερές μονές.



Άρθρο 31 του καταστατικού χάρτη

- Το α. 31, § 1 του καταστατικού χάρτη της εκκλησίας της Ελλάδος περιγράφει τις ιερές μονές ως θρησκευτικά ασκητικά ιδρύματα. Οι σκοποί τους, κυρίως θρησκευτικής και εκκλησιαστικής φύσεως, αλλά και πολιτιστικής και κοινωνικής φύσεως σε ορισμένες περιπτώσεις, δεν είναι τέτοιοι ώστε να τις κατατάσσουν στους κρατικούς οργανισμούς που έχουν ιδρυθεί για δημόσιους διοικητικούς σκοπούς.
- Ο νομοθέτης εξαιτίας των ειδικών θεσμών μεταξύ των ιερών μονών και του κράτους, επιθυμούσε να δώσει στα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου την ίδια νομική προσωπικότητα έναντι τρίτων που έχουν κι άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.



Βιβλιογραφία

1. Ευρωπαϊκή σύμβαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου
2. Καταστατικός χάρτης της εκκλησίας της Ελλάδος (ν. 590/1977)
3. Νόμος 1811/1988
4. Νόμος 1700/1987
5. Αστικός Κώδικας





Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Γιώργος Μαριάς
Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2016



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

